

tionibus dicendum esse videtur, ita ut facultas petita ad absolvendum a censura invalida sit, si relapsus in eandem post absolvendi facultatem prius obtentam et applicatam reticetur. —Idem 4. *generatim loquendo*, tenendum est, si secunda facultas ob ejus concessionem jam prius factam multo difficilius concedi soleat.¹ Dico: *generatim loquendo*; in casibus enim particularibus non raro difficile est discernere, an facultas ex reticentia prioris cujusdam concessionis valida sit necne (cfr. n. 70).

NOTA. De relatione facultatum fori externi ad facultates fori interni vide n. 17 seq., de aliis relationibus in operis decurso sermo erit. De facultate Episcopi in casu ad S. Sedem delato cfr. n. 41, nota 1 et n. 75.

¹ Feije n. 719.

CAPUT II.

DE FACULTATUM APOSTOLICARUM INTERPRETATIONE.

ART. I.

REGULÆ GENERALES.¹

Cum facultates omnino a voluntate Superioris (Pontificis) pendant, ne erronee applicentur, verba, quibus voluntatem suam Superior expressit, rite intelligi debent, ideoque *quatenus aliquid obscuri* in se contineant, recta interpretatione indigent. Dico: *quatenus etc.* manifesta enim non interpretamur, et “cum nulla in verbis est ambiguitas, non debet admitti voluntatis quæstio.”

Quoniam facultatum interpretatio cum interpretatione legum intime cohæret, et in multis cum ea convenit, quoad hanc non erit supervacaneum breviter notare

3.—Principia generalia. Nimirum:

I. Ratione *objecti* interpretatio, quæ in legibus fit, **a.** alia est *declaratoria* seu *comprehensiva*, ea scil., qua verba legis, prout in sensu proprio vel vulgari vel juridico recepta sunt, in favorabilibus quidem late, in odiosis vero stricte ita explicantur, ut neque plus neque minus in legem inferatur, quam legislatoris verba exprimunt;—**b.** alia est *extensiva*, ea scil., quæ, verba in proprio vel vulgari vel juridico sensu accepta egrediens, legem ad casus non comprehensos, sed comprehensis similes ob rationis identitatem extendit, prout hæc cum primis valet in correlativis, æquiparatis, connexis etc.—ex principio: “Ubi eadem ratio exstat, ibi eadem est juris dispositio.”

II. Ratione *cause*, ex qua oritur, interpretatio alia est *authentica*, alia *usualis*, alia *doctrinalis*.

a. *Authentica* i. e. facta auctoritate legislatoris, scil., Papæ et SS. Congregationum Cardinalium a Papa ad hoc auctoritate

¹ Marc n. 167 seq; D'Annib. i. n. 184.

sua præditarum, dummodo quod SS. Congregationes attinet, *formiter sit edita* (i. e. subscripta a Card. Præf. et a Secret. ac sigillo munita) non indiget promulgatione, si est comprehensiva, secus, si extensiva est.¹ Sufficit promulgatio præsumpta ex longo usu etc.²—Unde præter Decreta S. R. C. in *Coll. Gardell.* contenta (S. R. C. 8 Apr. 1854 ad 2), etiam authentica sunt habenda, quæ ab auctoribus probatis allegantur. (S. R. C. 10 Dec. 1870). Insuper quoad Resp. et Decr. SS. Congregationum nota:

1. Facultates Episcopis etc. concessas interpretantur S. C. S. Off. et S. C. de Prop. Fide. Et quamquam die 19 Sept. 1671 de mandato Sanctissimi (Clem. X.) injunctum fuit, quod quotiescumque missionariis, cæterisque S. C. de Prop. Fide ministris, mittantur resolutiones dubiorum factæ a S. C. S. Off. et Prop. Fidei, non mittantur tanquam *definitiones*, sed tanquam simplices instructiones, quibus in occurrentibus dubiis gubernari *valeant et debeant*;³ tamen resolutiones formiter editæ non possunt haberi tanquam probabiles opiniones tantum, sed, præsertim si promanant ex congregatione generali S. C. de P. F., vim Constitutionis apostolicæ habent.⁴

2. Decreta *S. Rit. C.* alia habent adnexam clausulam obligatoriam, ut *servari mandavit* etc., alia ea carent. Priora, uti et ea quæ in forma rigorosi decreti eduntur aut a S. Pontifice confirmantur, certe in conscientia obligant, reliqua vero probabiliter directiva tantum sunt tanquam responsa virorum sapientissimorum, ideo præferenda opinionibus aliorum doctorum.⁵

3. Decreta et declarationes *reliquarum* Congregationum (præcisa S. R. C.), si *jussu* S. Pontificis solemniter publicatæ sunt, vim legis habent. Imo secundum communiorem hodie DD. sententiam etiam reliquæ omnes declarationes comprehensivæ, modo de iis authentice constet, vim legis habent.⁶ At vero quia contraria sententia omni probabilitate destituta non

¹ S. Alph. i. 200, iii. 1027; *Hom. Ap.* ii. 74.

² Idem i. 106 et qu. 2, inter retr. recentes.

³ *Coll. Miss.* n. 5.

⁴ Urban VIII. et Innoc. X. ap. *Coll. Prop.* n. 10 et 11.

⁵ S. Alph. vi. 401.

⁶ Marc n. 169 qu. 2, 3.

est,¹ si decisio S. Congr., opposita opinioni probabili DD., affertur, saltem post factum a iudicio præpropero et justo strictiore abstinere, omnino consultum est.

4. Responsa doctrinalia, quæ particularia sunt, ad alios casus extendi debent, si hi sunt identici (scil. si ratio omnino eadem in his militat nec obstat consuetudo legitima,² secus si similes tantum sunt (S. R. C. 8 Apr. 1854). Certe non possunt extendi indulta pro uno loco ad alium, pro una persona ad aliam, etsi eadem ratio existit.³

b. *Usualis* interpretatio i. e. legitima consuetudine recepta, est “optima legum interpres” et æquivaleret fere authenticæ. Ei proxima est constans omnium pene Doctorum interpretatio.

4.—c. *Doctrinalis* i. e. a privatis Doctoribus facta secundum regulas hermeneuticas:—ex contextu legis et totius legislationis,—ex verbis et ratione legis necnon ex mente legislatoris. In lege generaliter concepta fit secundum axioma: “Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus,” in specialiter concepta a casu contrario secundum illud: “Exceptio firmat regulam in contrarium pro casibus non exceptis” aut alterum: “Inclusio (seu expressio) unius est exclusio alterius;” in lege per modum exempli lata secundum axioma: “Casu expresso” a lege, “similis non censetur omissus;” in dispari ratione legis: “A disparatis non fit illatio”⁴ etc. etc. Valet tantum, quantum valent rationes et auctoritas Doctoris interpretantis.

Hæc suo modo applicanda sunt etiam interpretationi facultatum Apostolicarum, servata tamen

Regula propria. Hæc ita enuntiari poterit:

5.—Facultates *semper comprehensive*—et quidem facultates *pro personis indeterminatis late*, *pro determinatis autem regulariter stricte*—interpretandæ sunt, *nunquam vero extensive*⁵ nisi ad id, quod cum aliquo ita connexum aut in eo ita contentum est, ut unum sine altero stare non possit,⁶ vel nisi con-

¹ D’Annib. i. 184 (5); Salm. *de censur.* cap. 2, n. 56.

² De consuetudine in rebus liturg. cfr. Thalhofer: *Liturgik*, § 23 ad 4.

³ Gury-Palmieri i. n. 128, 130 in notis.

⁴ De quibus vide plura apud Zit. *Disp.* p. 14 seq.; D’Annib. l. c. etc.

⁵ D’Annib. i. n. 187 (39), 220, 228, 234.

⁶ S. Alph. vi. 789, dub. 2; Marc n. 1909, 3.

stans omnium Doctorum interpretatio aliud ferat. Insuper interpretatio, præsertim quoad *usum* facultatum, facienda est *juxta stylum et praxin Romanæ Curie nunc vigentem*.

Singula percurrendo nota:

6.—I. Facultates pro *personis indeterminatis* sunt privilegia (Ben. XIV. supra n. 1) vel quasi-privilegia,¹ ideo comprehensive quidem at late sunt intelligendæ juxta illud axioma: "Verba generalia generaliter sunt intelligenda"² et "verba valent, quantum sonant."—Unde:

a. Indultum absque limitatione concessum dispensandi in affinitate comprehendit affinitatem ex copula tum licita tum illicita;—facultas generatim concessa dispensandi in impedimento matrimonii valet pro matrimoniis tam contrahendis quam contractis; **b.** facultas dispensandi illimitate data se extendit etiam ad casus, ubi species, de qua dispensari potest multiplex est e. g. qui ex *generali* facultate³ dispensare potest in gradu secundo consanguinitatis, hac facultate uti valet etiamsi hic gradus sit duplicatus, nempe proveniens ab utroque parente vel pluribus stipitibus.⁴ Ita legem interpretando respondit S. Off. 15 Jun. 1875 Vicario gen. Episcopi S. Ludovici,⁵ quod responsum generaliter applicari potest et de facto applicatur, prout testatur Aichner.⁶—Idem a pari tenendum est, si eadem irregularitas, eadem species cognationis spiritualis, criminis absque machinatione etc. numero multiplex occurrit, et facultas generalis possidetur.—**c.** Episcopi facultatibus dispensandi in impedimentis matrimonii uti potuerunt casu etiam, quo incestus vel quasi-incestus cum vel sine animo facilius obtinendi dispensationem occurrebat et ante 25 Junii 1885 exprimendus erat, quamquam id non fuerat expresse concessum;⁷ verba enim facultatum sunt generalia.—**d.** Indultum

¹ Reiffenst. App. n. 20, 33.

² Cap. *Quia circa* 22 (v. 33) et Reiffenst. n. 25; Pyrrh. Corr. lib. i. cap. v. ¶ *Limita tertio*.

³ Secus si numerus sit restrictus, uti exempla habes apud Feije n. 630 (631) d.

⁴ Zit. *Disp.* p. 52, 53.

⁵ Apud Feije n. 630 (631) d. et infra n. 115.

⁶ *Comp. jur. eccl. app.* xx.

⁷ Planchard n. 98, 99; Kon. *Comp.* n. 1628, qu. 6, nota.

generale secum fert facultatem tollendi omne id quod ejusdem executioni aut pleno effectui obstat,¹ ut infra n. 10 dicitur.

7.—*Exceptio* tamen ab hac regula de verbis generalibus generaliter intelligendis facienda est, si agitur de re, quam Superior (Papa) in specie verisimiliter non esset concessurus,² i. e. de re rara, insolita, extraordinaria, ad quam mens concedentis sese extendisse præsumi nequit, ut Reiffenst., Sanfelice etc. hanc regulam explicant, aut de re, quam consuetudo vel jus excludit.³

Ita e. gr. in facultate *absolvendi a peccatis* concessa casus reservati non continentur; concessa a S. Sede facultate *absolvendi a casibus Papæ reservatis* non comprehenduntur casus eidem *specialiter* reservati. Si vero ab his *absolvendi* facultas conceditur verbis generalibus, nondum (saltem ex jure priori) est concessa facultas *absolvendi* ab hæresi. Qua de causa specialis facultas sub art. 15 in Form. I. addita est.

8.—II. Facultates pro *personis determinatis* et casibus particularibus v. gr. dispensandi cum certo quodam oratore, quamvis comprehensive, attamen *regulariter* tanquam legi vulnus infligentes stricte sunt interpretandæ et extendi nequeunt ad aliud, cujus in litteris concessionis nulla fit mentio, nisi id inseparabiliter sub potestate concessa sit comprehensum aut res sit, quæ, si in supplica reticetur, potestatem obtentam non reddit subreptitiam. Neque militat in his argumentum a simili ad simile, neque a majori ad minus, nisi quando secundum modo dicta minus in majori includitur. (Cfr. Pyrrh. Corr. lib. cap. v.)

Unde: **a.** dispensatio impetrata pro certo gradu nequit intelligi de propinquiori, licet possit de remotiori;⁴ pro gradu simplici obtenta extendi nequit ad eundem gradum duplicatum, multo minus ad impedimentum diversæ speciei; **b.** dispensatio obtenta pro affinitate ex copula licita valet etiam pro publica honestate cum ea connexa.—Alia exempla vide de voto infra n. 109.

¹ Ærtnys vi. n. 624.

² Reg. jur. 81 in 6 et cap. *Si Episcopus* 2 (v. 10) in 6.

³ D'Annib. i. n. 228 (8).

⁴ At cfr. n. 118, a et n. 117 quæritur.

Dicitur: *regulariter*. Excipiuntur enim concessionem ex motu proprio, necnon in bonum commune vel communitati factæ.¹

9.—III. Facultates, quamvis generatim concessæ late, *numquam tamen vere extensive* sunt interpretandæ. Valet enim de iis reg. jur.: “Quæ a jure communi exorbitant (extra orbitam juris sunt) nequaquam ad consequentiam (i. e. ad alias personas vel ad alias res) sunt trahenda.”²

Unde: **a.** facultas concessa dispensandi impedimentum matrimonii in uno genere, in una specie, in uno gradu aut in una linea nequit extendi ad aliud genus, aliam speciem, aliam lineam, alium gradum. Nam “indultorum verba prout sese exhibent esse intelligenda,” ideoque “per facultatem dispensandi” v. gr. “super impedimento *secundi* mixti cum primo haud tributum indultum* dispensandi quoque quando primus cum *tertio* mixtus deprehendatur,” rescripsit S. C. de P. F. ad Vic. Ap. Pondicherii 7 Jun. 1853.³—Hoc tamen non est confundendum cum casu (ut supra n. 8 **a.**), in quo pro persona particulari dispensatio petita et concessa fuit in gradu propinquiori loco remotioris, ubi ex sententia comm. DD. valet dispensatio ob aliam rationem.—**b.** Indultum dispensandi cum certo personarum genere e. gr. cum pauperibus, non se extendit ad alias personas,—multo minus indultum dispensandi extendi potest ad casus, in quibus si applicaretur, potius dissipatio quam dispensatio fieret, v. gr. ubi legitima causa deest,—neque ad casum, in quo ex concessione dispensationis prævidetur oriturum esse præjudicium tertii. Semper enim subintelligitur clausula: “Salvo jure alterius.”⁴

10.—IV. *Extensive* tamen licet facultates generaliter sonantes interpretari, si; **a.** pro aliquo casu id fert constans omnium DD. sententia, aut **b.** si extensio recidit in comprehensionem i. e. si id, ad quod fit extensio, ita cum facultate est connexum aut in eo contentum, ut unum sine altero stare (saltem moraliter loquendo) non possit. Sic

1. Cum facultate *generali* e. gr. dispensandi ab impedimento

¹ D'Annib. n. 234; S. Alph. i. n. 194 ad fin.

² D'Annib. n. 186 (38).

³ Coll. Miss. n. 855; Coll. Prop. n. 1238.

⁴ Brabandère Jur. Can. Comp. i. p. xxv.; Zit. Disp. p. 52, 53.

matrimoniali simul concessa censetur facultas tollendi quidquid executioni hujus facultatis obstat, puta absolvendi ab excommunicatione ad effectum obtinendum; item facultas reconvalescendi, quod in foro interno invalide factum est.¹ 2. “Facultas generalis dispensandi ab impedimento matr. importat etiam legitimationem proli susceptæ, excepta adulterina”² et excepta etiam, ut videtur, *incestuosa in sensu proprio*; qua de causa in Form. I. art. 6 specialis quoad hanc facultas addita est. Dicitur: *facultas generalis* seu pro personis indeterminatis; nam si in rescripto dispensandi cum persona determinata prædicta facultas non est expresse concessa, ea non concessa censetur.³ 3. An indultum relaxandi impedimentum affinitatis ex copula conjugali extendatur etiam ad impedimentum publicæ honestatis ex matrimonio rato, confer infra Form. I. art. 7, n. 123.

11.—V. Interpretatio facultatum Apost. præsertim quod earum usum attinet, fieri debet juxta stylum et praxin Curie Romanæ nunc vigentem.⁴ Etenim S. Pontifex, a cujus voluntate hac in re omnia pendent, si Episcopis concedit facultates, easdem eis quoad earum usum leges præscribere censetur, quas præscripsit suæ Curie.

Unde ad quæst.: “An Episcopus, quando vi specialis indulti Apostolici in aliquo impedimento matrimonium dirimente dispensat, necessario et ad valorem dispensationis sequi debeat easdem illas regulas, quas in Curia Romana observant, ubi ipse Summus Pontifex in eodem impedimento iisdemque impedimenti gradibus dispensat?” S. Pœn. 1 Jun. 1858 resp.: Affirmative.⁵

12.—*Stylus Curie*⁶ autem est norma ex constitutionibus Pontificum et consuetudine formata tractandi negotia ad Curie tribunalia spectantia. Quoad ejus *materiam* seu objectum valet quod cum aliis Reiffenstuel⁷ dicit: “Stylus Curie habet vim

¹ S. Pœn. 14 Julii 1881; apud Planchard n. 351. Cfr. n. 43.

² S. Pœn. 1 Julii 1859; apud Planch. n. 100. (Cfr. n. 120).

³ S. Pœn. 1 Julii 1859; apud Planch. n. 221. ⁴Zit. Disp. p. 49.

⁵ Apud Feije n. 697 (698) et Planchard n. 315. Coll. Prop. n. 1477.

⁶ Bangen; Die röm. Curie, Münster, 1854.

⁷ Lib. iii. tit. 35, n. 77. Item S. Alph. iii. 106 cum communi; Schmalzgrueb. Diss. procem. n. 334.

legis." Unde si quid in Curia Romana ita ad valorem actus essentialiter pertinet (puta existentia certæ causæ finalis pro dispensatione), ut illo non existente rescriptum nullum sit, tum etiam in usu facultatum id de valore est servandum.

Quoad *modum* seu formalitates negotia acceptandi, decidendi, et expediendi per se quidem respectu validitatis, nisi de contrario constet, stylus hic extra Curiam Romanam non obligat, seu, ut Aichner¹ dicit, "effectum suum extra Curiam et personas in iudicio concurrentes non extendit;" ejus violatio in Curia ipsa autem saltem dubium de actus authenticitate excitare posset. Unde prædictum responsum S. Pœn. de 1 Junii 1858 (supra n. 11) ad prioris generis regulas restringendum est et patet ratio, cur S. C. S. Officii 15 Junii 1875² declaraverit, dispensationes ab *Episcopo* vi facultatum Apost. *informiter* i. e. vel sine tenore et duratione facultatis vel telegraphice paucis verbis vel oretenus tantum concessas, esse validas, quando in ipso indulto verba: "alias nullæ sint" non habentur. Additur vero: "clausulas . . . servandas ad amussim esse, quantum tamen rerum, temporum, locorumque adjuncta ferre possunt." Unde ad liceitatem actus formalitates, in quantum non adest causa excusans, utique obligant, et præsertim, "ne tractu temporis testimonium dispensationis obtentæ frustra quærat, quantum fieri potest, *in scriptis* danda et a Sacerdotibus in regesto referenda est."³ (Ita Card. Præf. Simeoni ad Eppum Vallispratensis. Eugen. O'Connell 26 Apr. et 31 Aug. 1880.)—Dixi: dispensationes ab *Episcopo*. Nam gratia a S. Sede obtenta ex Reg. Cancell. 52 regulariter nemini suffragatur, antequam super ea litteræ apostolicæ sunt confectæ.⁴

13.—Clausulæ. Imprimis requiritur, ut Clausulæ constitutionibus etc. necnon indultis a S. Sede editis apponi solitæ secundum stylum Curia rite intelligantur.—*Clausula* (a claudendo, quia regulariter in fine additur) est appendix, qua heic facultatis modus, firmitas, extensio, usus etc. determinatur.

¹Pag. 37.

²*Past. Bl.* 9. Jahrg., 1875, p. 85; Feije n. 632; Kon. *Comp.* n. 1628, qu. 6.—*Coll. Prop.* n. 1491. *Act. S. Sed.* xxvi. 517.

³Scil. si agitur de foro externo.

⁴Pyrrh. *Corr. lib.* i. cap. vi., ubi plura.

Nulla clausula inutilis censenda est. Aliæ sunt *essentiales*, quarum omissio executionem facultatis reddit invalidam; aliæ *instructivæ* tantum et pro majore claritate adduntur. Hæ executoris aut supplicantis conscientiam aggravant, nisi causa earum omissionem sufficienter excusans accedat, at omissæ gratiam numquam reddunt irritam.¹

I. Clausulæ *prioris* generis seu *essentiales* sunt:

a. Spectantes ad identitatem facti, quæ, si factum, cui concessio innititur, substantialiter sive per subreptionem reticendo verum, sive per obreptionem narrando falsum immutatur, concessionem, licet error bona fide commissus fuerit, ex rei natura reddunt invalidam. Ideo hæ clausulæ nisi exprimuntur, semper subintelliguntur. Tales sunt: "*si ita est*"—" *si preces veritate nitantur*" vel "*si vera sunt exposita*." Idem observant quidam auctores² de clausula: "*dummodo mulier propter hoc* (scil. matrimonium) *rapta non fuerit*," ita ut etiam in Form. D. et E. subintelligi debeat. Cfr. tamen infra n. 126 ad ii.

b. Clausulæ facultatum usum restringentes, ut: "*audita prius sacramentali confessione*," "*in foro conscientia tantum*" (infra n. 18, 21), "*in ipso actu confessionis*"—" *si exposita etc. sunt occulta*" (infra n. 23),—" *privatim tantum*" (n. 21). Cfr. etiam n. 35 et 52.

c. Quæ in forma conditionali per conjunctiones: *si, modo, dummodo, postquam* etc. aut per *ablativum absolutum* exprimuntur, communiter ita de valore esse censentur, ut iis non servatis nihil agatur.³ Excipiuntur tamen illæ, quæ, etiamsi non additæ, ex rei natura seu de jure communi observari deberent, et habentur, si additæ sunt, tanquam monitiones seu præcepta, quæ obligant, nisi adsit causa sufficienter excusans, ut mox infra.

II. Clausulæ *posterioris* generis seu *instructivæ* tantum sunt:

a. Quæ continent *de jure injungenda*, i. e. secundum Theologiam moralem obligatoria. Tales sunt: in dispensationibus

¹Renzi pars ii. caput i. § 2.

²Planchard n. 111, 192 et 193; Feije n. 187; Pyrrh. *Corr. lib.* vii. cap. vi. ¶ *Præterea*.

³S. Alph. vi. 1115 ad fin.; Zit. *Disp.* p. 75.

matrimonialibus clausula: "præmissis denunciationibus" et in locis, ubi cap. *Tametsi* non viget, clausula: "servata forma Conc. Tridentini," necnon clausula: "monito alio conjuge de renovatione consensus";²—porro illæ, quibus præcavetur, ne per facultatis cujusdam exercitium peccato favor præstetur, prout sunt: clausula: "satisfacta parte,"³ qua injuriæ et damni reparatio injungitur;—clausulæ: "imposita congrua poenitentia salutari," "sublata occasione peccandi," "remoto scandalo" etc. (Cfr. n. 77.) Hæ quidem clausulæ in omnibus facultatibus dispensandi etc. subintelliguntur, si pro objecto habent rem ex peccato ortam aut cum peccato connexam, et, quatenus non adsit causa sufficienter excusans, servandæ sunt et quidem, si fieri potest, ante facultatum executionem, attamen iis non servatis executio valet, excepto casu damni tertii, quod nullo modo excusari potest. (Cfr. n. 9 ad b.)

b. Illæ, quæ *formaliter executionis* describunt, prout hoc supra n. 12 ex Resp. S. C. S. Off. 15 Jun. 1875 monstratum est, et eadem S. Congr. 11 Febr. 1804 declaravit de clausulis, de quibus infra n. 126 sermo est, scil. "omissionem clausularum concessionum validitati non officere, dummodo reapse mulier rapta non fuerit, vel si rapta, in potestate raptoris non existat."⁴ Excipe, si observatio quarundam formalitatum expresse ad facultatum valorem præscribitur e. gr. per verba: "*alias nullæ sint.*" Hæc tamen verba hodie nec in Formula III. et X. amplius apponuntur (cfr. n. 244, 247).—Ex quo patet, hodie præsertim in dispensationibus matrimonialibus vix ullam (exceptis essentialibus) clausulam esse, quæ semper, etiam in casu maximæ difficultatis, servanda sit.⁵ Quando vero agitur de foro externo, tutius recurritur, si fieri potest, saltem ad Ordinarium, qui, si casus urget, ab observatione talium clausularum ex præsumpta S. Pontificis licentia dispensabit aut sanationem in radice procurabit.⁶

¹ De Angelis i. tit. 29, n. 5.

² S. Alph. vi. 1116.

³ Ita S. Alph. vi. 537, qu. 7 et vii. 121, probabiliter.

⁴ *Coll. Miss.* n. 1019; *Coll. Prop.* n. 1484, 1494. Cfr. etiam Gasparri n. 423.

⁵ *Il Mon. eccl.* vol. vii. par. i. 269 seq.

⁶ Aichner p. 661.

14.—Dixi: Facultates esse interpretandas secundum stylum Curia *nunc vigentem*. Permulta enim præsertim quoad dispensationes matrimoniales post Concilium Vaticanum innovata sunt, quæ suo loco exponuntur.

Insuper hic juvat advertere, haud raro a S. Sede concedi facultatem absolventi, dispensandi etc., non quidem pro supplicante necessariam, sed tantum ad ejus conscientiam quietandam. Ex quo facile admittetur, teneri posse, præcipue in Formulis ordinariis, ut verbis Ben. XIV.¹ utar, quædam *quasi ad abundantiam* et *ad cautelam* esse apposita. Nemo enim hodie dubitat, quin liceat sequi opinionem vere probabilem DD., quæ stat pro libertate, si agitur de honestate actus tantum, quia lex tum non obligat; neque si agitur de valore actus, et Ecclesia jurisdictionem supplere potest, quis dubitat, quin stante consuetudine universali eam revera suppleat, ut actus ei innixus certe evadat validus, et licitus quoque, si opinio pro ejus valore communiter a Theologis certe probabilis habetur;² in aliis vero casibus, si accedit causa necessitatis vel utilitatis.³—Jam autem Formulæ ordinariæ longe ante ducentos annos sunt compositæ. Facultates Formulæ I. e. gr. ab Alexandro VII. anno 1666 fere ad verbum concessæ sunt Episcopo Hierosolymitano pro visitatione insularum maris Ægæi.⁴ Ideo etiam opiniones tunc temporis inter Theologos disputatas in Formulis conficiendis fuisse perpensas, facile intelligitur. Tunc autem haud pauci fuerunt, qui inter opiniones probabiles DD. tutiores sequendas esse censuerunt. Qua de causa recte teneri poterit, S. Congregationem S. Officii horum gratia expresse quasdam facultates concessisse, ut tuti in benigniore sententia procedere possent. Speciatim Reiffenstuel⁵ et Pyrrh. Corr.⁶ docent, clausulam: "prolem *suscipiendam* exinde legiti-

¹ *Quest. can.* 183, n. 26; D'Annib. i. n. 244 (67).

² S. Alph. vi. 901. Opiniones, quas S. Alph. suo tempore probabiles esse tenuit, nunc generatim a Theologis tales habentur.

³ S. Alph. vi. 573. Cfr. infra n. 36 de errore communi, n. 49 de dispensatione peregrinorum, n. 109 de dispensatione a juramentis etc.

⁴ Raph. de Martinis: *Jus pontificium S. C. de P. F.* vol. i. p. 369. Cfr. ib. p. 314.

⁵ App. n. 358; cfr. Feije n. 740 (741).

⁶ Lib. vii. cap. vii.

mam nunciando," si adjungatur in casu, ubi nulla præcesserit copula, ad abundantiam esse additam. Cfr. Form. D. et E.— Alia exempla habes apud D'Annibale l. c.

ART. II.

APPLICATIO REGULARUM DE INTERPRETATIONE FACULTATUM AD QUOSDAM CASUS SPECIALES, EORUMQUE EXPOSITIO.

15.—Casus I. *De cumulatione facultatum.*

Quæstio celebris est: An Episcopus etc., qui habet facultates varias dispensandi, iis uti possit, si plures in una eademque persona *cumulate* adhibendæ sint? Affirmant plures, inter quos Sanchez et De Justis; plures negant ex eo, quod hic casus sit extraordinarius et applicari debeat Reg. jur. 81 in 6, ut supra n. 7; est enim fortius et novæ speciei vinculum, ut dicit D'Annibale:¹ "Et ita obtinet, ait, penes Sacras Urbis Congregationes, quæ cumulandi facultatem non admittunt, nisi concessa fuerit nominatim." Unde S. C. S. Off. 18 Maji 1869 decidit: "Habetur tanquam regula certissima, quod usus plurium facultatum nequit in eodem casu cumulari ob *principium generale, quod prohibet in materia dispensationis cumulationem.*"²

Quoad impedimenta matr. insuper ex pluribus decisionibus³ certum est, Episcopum absque novo indulto non posse dispensare in impedimentis diversis sive impedientibus sive dirimentibus, in eadem persona cumulatis, quamvis super unoquoque seorsim sumpto dispensandi facultas ipsi suppetat.⁴ "Hæc tamen hodie tum solum valent, cum impedimenta cumulata generice sunt diversa,"⁵ aut licet ejusdem generis, seu potius speciei sint, per diversas facultates dispensanda sunt (n. 69). De multiplicitate in eadem specie cfr. supra n. 6.

Unde quoad matrimonia "in præsens facultas cumulandi

¹ Pars i. n. 228 (10).

² Gasparri n. 428; *Coll. Prop.* n. 1468.

³ Apud Aichner App. pag. xx. nota 6; Feije ed. 4, n. 631 ad e; Planchard n. 129 seq.; *Coll. Prop.* n. 1469.

⁴ Zit. *Disp.* pag. 105, nota; Gasparri n. 428; Rosset n. 2466.

⁵ Aichner l. c.

solet concedi pro tempore, quo durant facultates Formularum."¹ Pridem concedebatur ad triennium vel biennium, et perdurabat usque ad finem illius triennii vel biennii, quamvis facultates Formularum ad decennium vel quinquennium concessæ interim exspirassent.² Cæterum hæc indulta cumulandi inter se differunt et a singulis sui indulti tenor est inspiciendus, utrum omnia impedimenta, *etiam illud mixta religionis*³ comprehendat, an de duorum tantum vel trium impedimentorum concurrentia intelligendum sit. Verumtamen indulto *dispensandi* in impedimentis cumulatis Episcopus uti nequit, dum matrimonia vi facultatum *sanat in radice.*⁴

Demum ea, quæ de cumulatione facultatum dicta sunt, extendenda non sunt ad casus, in quibus cum facultate Apostolica concurrat facultas ex potestate ordinaria vel quasi-ordinaria Episcopi derivata, ut dispensandi in bannis, in voto non nubendi etc. Tum enim Episcopus utraque in eodem casu uti potest absque ullo indulto. (Supra n. 2.)

Denique "principium generale prohibens cumulationem est *in materia dispensationis,*" ut dicit S. C. S. Off. (supra). Unde dicta de cumulatione non sunt applicanda ad absolutiones nec ad casum, in quo una cum simplici dispensatione absolutio exercenda est. (Cfr. n. 146.) Absolutio enim non est vulnus legis, ut est dispensatio.

NOTA. Facultatibus "pagellæ" S. Pœnitentiaria nunc addit: "Mens nostra est: . . . 3. ut his facultatibus non solum singillatim, sed etiam cumulatim in uno eodemque casu uti possis."⁵

16.—Casus II. *De facultatibus pro matrimoniis contrahendis et contractis.*

Quamvis in utrisque impedimento dirimente quodam obstante nullitas eadem sit, *contractum* tamen matrimonium coram publico ceu verum apparet sive speciem et figuram

¹ Zit. l. c. Specimina indultorum cumulandi vide apud *N. R. Th.* xv. 45, 46 et xix, 479, 481; *Past. Bl.* 1877, p. 85. (Cfr. infra n. 97. vi.)

² S. C. S. Off. 2 Jul. 1884 ad x. (Infra n. 248.)

³ Cfr. Feije n. 627, 628.

⁴ S. C. de P. F. 30 Jan. 1882 apud Zit. l. c.

⁵ *Linz. Quart. Schr.* 1890, p. 907.